





Ճէք իմիշ. չօգ ալեւ, տէվէթէ 40, եւ 100 վէ եւսոտ 200 զուրուշ վերէն տէ մի երես պիր զուրուշ իւրվէ իտերէք վերէն տիր, եօիսա թէտիյե իտէճէք վերկինին չօգլուղունա վէ եւ գրլէթինէ նիսպէթլէ մի չօգ եւ ազ վերէն տիր. Էկէր պայ ու կէտա քեաֆֆէսի պիր օի. եւագտա պիրեր զուրուշ վերէն տիր իսէ, հազգանիյեթէ մագրուն սաեւլապիլիբ մի:

2. Հիւքիւմէթ վերկիսի միւլք իւզէ. ընէ օլտուղունտան, հալիյէ միւլքի օլ. մաեան զաթ վերկի վերմէմէքտէ, վէ պի. նաեւ ալեյս միւլք վերկիսինէտէ իւհագ օլաւաեաճագ տրր: Պու թարզ քիմէսնէ. լէր իչին նէ՝ թարիզ թուլուլապիլիէճէք տիր:

3. Պու թարզ թահսի իթմէքլեքտէն թաշալարտան ուլղունսուզլուզլար զու. հուր իտէճէկիտէ, թաշալարտա էօմիւր կէլիւնիւրէ տեան վէ աշիքեար օլտու. զուլունտան, պիզճէ թարիզէ հաճէթ տէ. յիւ տիր:

Կէրլէ պու էլզէմ վէ ինճէ տիւշիւն. մէյէ շաեան պիր մէսէլէ իսէտէ, շիմտի. լէք սայիր պիր շէյ տիմէյիպ, իւլա շու ա. թիտէրի մուլթաւար միւթալեմադլա խաթմի քէլամ իտէրիզ. շէյլէ քի, իս. թանպօլ էհալիսինին հիւքիւմէթէ վերկի վերմէքլեքտէն արի օլտուզլարը սէպէպին. տէն, օնլար իչին պաշգա պիր թարիզ տիւշիւնիւլմիւշ իմիշ, 100 պինտէն միւ. թէճաֆիզ էհալիսի պուլունտան պիր մա. հէլտէ իճրասը միւմիին օլան պիր թա. ըրիզ, աճէպա թաշալարտա իչին զայրի ճա. յի՞զ մի կէօրիւլմիւշ, վէ սէպէպինէ՝ տիր, վէ թաշալարտա պուլունտապտա վէր. կիտէն արի օլանլար իչին նէ՝ թարիզ իթ. թիլազ օլունաճագ տրր: Պունտանտա զաթի նազար պիր իսանէտէ միւլէթ վեր. կիսի վերմէյէ միւլքթէտիր 10-15 քիչի պու. լունարազ հիւքիւմէթ վերկիսի օնլար. տան եւլընըզ պիրի իւզերինտէ օլտուղու. հալտէ, տիկէլլէրէ նէ՝ թարիզ թուլու. լաճագ. . . վէ միւլէթ վերկիսի կէօնիւլ. լիւ օլմագ լազըմ տրր մէպտէսինէ նէ՝ տէ. ընէճէ լիւայէթ օլունապիլիէճէք տիր: Պու. նուն իւզերինէ սայիր տէֆա սէյլէրիզ. ԽՈՍՐՈՎ:

— Ատանտա կէչէն սէնէ բա. մուգ մահսուլունա աւա տիգգաթ օ. լունմամը օլտուղունտան, կէչէն սէնէ բամուղունուն զաեթլէ՝ շէօրիւ վէ բիս չըգմասը ճիհէթի իլէ, Ատանա բամու. զունուն էվրօթատա գըյմէթի զաեթլէ թէնագուս իտուպ, իթիպարընը զայպ իթմիշ իտի իսէտէ, պու սէնէ վալի բաշա հազրէթլէրի թարաֆընտան զու. հուրա կէչէն իգտամ իւզէրինէ, վէ էհալի կէչէն սէնէ զիեանընտան ազլը պաշընա կէլիւլ օլտուղունտան, պու սէ.

նէ բամուգ չըգարանլար թէմիզլիլինէ զաեթլէ տիգգաթ իթմէքտէ օլտուզլա. ըր. վէ շէհրի մէզպուր մահսուլունուն քէլ էվլէլ շէրէֆ վէ շէօրէթինի պուլ. մաղա պաշամը օլտուղու Ատանալը պիր միւթէպէր վէ էմիլիյէթէ շաեան զաթտան մէսմուլմիզ օլմուշ տուր:

— . . . Խմբագիր .

Ինչպէս ալխարհագրութիւնը մեղի կը ցու. ցնէ, Սեւ ծովուն մէջ անուանի նաւահան. գըստին մէկն է Օտեսսայ, աւ քաղաքը մե. ծաշէն օրինաւոր կերպով, տուները առ հա. տարակ քարաշէն, փողոցները լայն ու պայ. ծառ, վաճառականաց բնակարան, մեծ ա. ուտուրի տեղ, կրնանք ըսել թէ Ռուսիոյ տերութեան երրորդ մայրաքաղաքն է, ունի (իւնիվերսիթէ), (ժիմնազիններ) եւ քանի չափ սեպական դպրոցներ կան, նաեւ քա. նէն աւելի ստակով դպրոց կան այլ եւ այլ ազգաց, մասնաւորապէս տան եւ հինգ հաւ շէրից երեւելի վարժարաններ կան, եւ ա. մէն ազգ ունին ուսումնարաններ վաշելու. եւ օրինաւոր կերպով, մէկ վարժարան ալ գրեթէ Հայք ունին. վերոյիշեալ դպրոցնե. ըուն մէջ կուսուցանեն Ռուսերէն, Գաղղիա. ընէն, Անգղիարէն, Լատիներէն, Գերմանե. ընէն. Իտալերէն եւ այլն. բայց դժբաղդա. բար միայն մեր դպրոցին վիճակը գէշ է, պատճառը յետոյ կը պատմենք:

Այս քաղաքին բնակիչքը զանազան ազ. գերէ բազկացեալ են, մեծ մասը Ներպպցի են, բնակչաց թիւը 150 հազար է. վաճա. ուականութիւնը շէրից եւ Յունաց ձեռքն է, հանճար ու արհեստը Գաղղիացւոց, Անգ. ղիացւոց, Իտալացւոց, Գերմանացւոց եւ այլն, ազգաց ձեռքն է, դժբաղդաբար մեր Հա. յոց ազգէն ալ կը գտնուի սոյն քաղաքին մէջ 180 ընտանիքի չօփ. անոր համար դժ. բազդաբար ըսի, որ մեր ազգը ամենէն յե. տինն է թէ առեւտրական թէ արհեստի եւ թէ ուսմունքի կողմանէ. այս 180 Հայ ըն. տանիքին Օտեսսայի մէջ գտնուելուն պատ. ճառը առաջ հասկցունենք ընթերցողաց:

Օտեսսայ քաղաքը նորաշէն է՝ այսինքն 50 տարուան քաղաք մ'է, Օսմանեան տէ. րութեան ձեռքը եղած ժամանակ 15 տուն. ւոր մէկ գիւղի պէս տեղ մ'է եղեր, պատե. րազմի ժամանակ Ռուսիոյ ձեռքը անցեր է եւ այն միջոցին մեր Հայերը Տաճկաստանէն Ռուսիա գաղթած ատենին, Տէրութիւնը անոնց առաջարկեր է այս Օտեսսայ (Հօճա պէյ) գեղը, բայց տկարամտութեամբ չեն ընդուներ օղը գէշ է, ջուրը լեղի է եւ այլն պատճառելով, ասոր վրայ Տէրութիւնն ալ անոնց տուեր է Տնեստր գետին անդին տեղ մը, որոյ անունն է Կրիկօրիօր (Չօրնա ալ կըսուի): Մեր Հայերը այս տեղին հաւանք են, որովհետեւ օղը եւ ջուրը ազել է, (բայց ծովեզերեայ քաղաքը ձգել ու անտառ եր. թալն ալ մեծ թեթեւամտութիւն է) ինչ եւ իցէ, անոնց չհաւանած Օտեսսայ գեղը Ներ. պպցւոց ձեռքն անցնելով պայծառ չէնքով քաղաք մը եղած է, եւ անոնց հաւանած Չօրնա քաղաքն ալ իրաւ չորցեր գեղ դար. ցեր է, ինչպէս օր միշտեւ այժմ խեղճ վի.

ճակի մէջ է, բոլոր բնակիչքը աղքատ մը. նացեր են, շատը ապրուստ գտնալու համար Օտեսսայ եկեր են, ինչ գործով եկած ըլլալ նին ալ հարցուի նէ, կամէ՛ամ ըսելու որ, սափրիչութիւնով եկեր են, ուրիշ արհեստա. ւոր կամ վաճառագէտ չկայ, սափրիչ ըլլալ. նուն պատճառը տգիտութիւնն է, տգէտ մը. նախուն պատճառը վայելուչ կերպով դրպ. րոց չունենալնին է, ասոր ալ պատճառն կրկին տգիտութիւնն է յառաջ կուգայ, բոլոր այս խեղճութիւններուն ալ պատճառն ժա. մանակով այս ժողովուրդը այնպիսի հովուի ձեռք յանձնուած է, որ բոլոր հիմակուան զաղափարաց հակառակ, այն է, ինչ պէտք է ժողովրդեանն կարգալ գրել գիտնալ, ի. ընեց մայրենի լեզուն կամ ուրիշ լեզուներ սորվիլ, եւ ինչ պէտք է ուրիշ արհեստնե. րու հետեւիլ, քանի որ սափրիչութիւնը պատրաստ է միշտ, այս պատճառաւ վար. ժարանը ետ մնացեր է ու սափրիչութիւնը պայծառացեր է, կարծես թէ սափրիչութիւնը անոնց բուն յատկացեալ արհեստ մը եղեր է, զի ուրիշ ազգէն ամենեւին սափ. րիչ չկայ. ինչ եւ իցէ խիստ ցաւելով կը գրեմ, խեղճ վիճակի մէջ է մեր ազգը այն. պիսի լուսաւորեալ քաղաքի մը մէջ, հաղար ափսոս եւ աւա՛ղ:

Իմ կարծիքս այս է որ միշտեւ Օտեսսայի խեղճ ժողովուրդը ազգասէր ու քաջ խա. տատու մը չունենայ, այս գտնուած վիճա. կէն քայլ մը յառաջ չի պիտի կրնայ երթալ, որովհետեւ քահանան չթողուր որ ժողովը. դեանաչքը բացուի, 25 տարիէն ի վեր ա. օանկ կոյր պահեր է, Քանի անգամ ուրիշ քահանայներ ջանացեր են աւ ժողովուրդին դաստիարակութեանը համար, բայց ինչ օ. գուտ բոլոր եկողները փախուցեր է, եւ ժո. ղովուրդին ալ ապսպրեր է թէ տուններին չըն. դունին:

Այս աւագերեցին վրայ շատ բան կայ գը. րելու, բայց միայն սա ըսենք, ժողովուրդը կը շոյէ եւ զինքը խեղճ ցուցնելով կը կեղե. քէ, եւ օուրը ճանչցունելով այնպիսի խո. րամանկութիւններ կընէ որ ժողովուրդին յա. լիտենական կորստեանը պատճառ կըլլայ:

Ամենեւին մէկէ մը ահ ու երկիւզ չունի, այն քաղաքին կաթողիկոսն ալ ան է, եպիս. կոպոսն ալ, առաջնորդն ալ, քահանան ալ, երեսփոխանն ալ, վարժապետն ալ, հոգաբար. ձուն ալ եւն. մէկ խօսքով բունաւոր միա. պետ մ'է եւ ամէն իր ուզածը կընէ, ասոր համար ժողովուրդին լուսաւորութեանը ամե. նեւին յոյս չկայ թէ կրօնական թէ քաղա. քական մասին, այս նամակը ոչ թէ գան. գատի կամ բամբասանքի համար կը գրեմ, այլ ազգին ապագայ դժբաղդութեանը վրայ ցաւելու համար կը գրեմ:

Մնամ ազգասէր անձ մը

Յ. Գ. Կըյուսացուի թէ քիչ ժամանա. կէն վեհափառ կաթողիկոսը այն կողմերը պիտի երթայ, բաւական զանգատներ պիտի լսէ, շատ կարելի է որ ժողովուրդին խեղճ վիճակին ցաւելով նորին վեհափառութիւնը զանոնք այն քահանային ձեռքէն կազատէ. Երանգրուի . . . Խմբագիր շնորհեցէք



ձեր պատուական լրագրոյն մէկ անգիւնը սոյն նամակին :

Խորիմ . 10 հոկտեմ 1867 .

\* \* \*

### ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽՈՐԻՄԻՑԵՆԻ

Լօնտրանըն թայմըդ դազէթասը , Հապէշիսթան իւզէրինէ սէվզ օլունան օրտունուն մէսարիֆի դարարը իշին բար . լամէնթօնուն թօրանմասնտան պահս իթտիկի սըրատա շու միւթալաւարը իթմիշ տիր :

« Հէր քէսին հիսս իթտիկի վէ թա . նըտըղը պիր շէսի սազլանըպ ինքեար իթ . մէք պոշ շէս տիր , շէոյլէ քի , Հապէշիս . թան իւզէրինէ հիւճմ իթմէսէ չօղըշ . մամըզ իւ քէօր քէօրունա թէհիթէլի պիր թէշէպիւսաթ իթմէքտէսիզ :

« Պու պապտէ էն զիւստէ մալիւմա . թը օլան զաթլարըն զիւիւմէրի . թու . թուլաճագ թարիզ վէ գուլանրումագ հարպիսէճէ բլանլարըն գանդիսինէ գա . լար վէրմէք միւնասիպ օլաճաղը խուսուս . լարընտա , պիր պիրլէրինէ միւթապըդ տէսիլ տիրլէր . Շիմտիշէ գատար հիշ պիր ըէսմի թահրիթաթան անլանամաղը քի , հմտատ եէթիշմէգտէն էվլէլ մահ . պուսլարը օրատա էօլտիւրիւրլէր իսէ , նէ եաբաճաղըզ . եախօտ , պիգիմ սասքիր Հապէշ գըբըսընա չօղտըղը կիպի տէր . հալ անլէր սալը վէրիւր , իսէ նէ մուա . մէլէտէ պուլունաճաղըզ . Շու սահիւր տիր քի ինկիլթէրրա պու ճէնկի լայիլա . ճընա դապուլ իթմէքտէ տիր , վէ օնտա աօգուզ քիշիսի անի պիւրհանլար իլէ թասահուպ խտիպ հազգ վէրիւր : Պու ճէնկ պիգիմ շարդտա օլան թէէսիրիմի . պին պադասը իշին էլգէմ տիր , վէ տէսիլ եալընըզ Հինտիսթանտա օլան մէմալքի . միգին մու հալաղասը , իլլա հէմշէհիլլէ . ըրիմիտէն պինլէրճէ քէսանըն էօմիւրլէ . ըր , օլ թէէսիրիմիզէ պաղըլ տըրլար :

« Էլէրշի քէնտիսիմու հալաղա իթմէք իւզրէ ճէնկ իթմէքտէն պաշգա ճէնկլէր հազգըլ սաեբումաղլար իսէ , Գամըրօն գոնաօսու մուզու վէ ընթիգլէրինի քէն . տի ֆէնա հալէրինտէ պրադմալընը , վէ պէօյլէ պուլունտուղումուզ հալտէ , չիմտիքի օէվզ իթտիկիմիզ օրտունտա էօ . լէճէք առամլարըն սաեբըստան զիւստէ օլ վազըլթ տահա չօգ առամ էօմիւրլէ . ըրինի թէհիթէլէ գօյմուշ օլաճագտըզ :

« Պուլունտան հասըլ օլաճագ ֆայիտէլէ պաղաճագ օլուր իսէք , գուրթարտըղը . մըզ մահպէսլէրին հէր պիրինին մալի պիգէ բէք պէօյիլ . պիր մէպաղա վասըլ օլաճագ տըր . վէ պու մէպաղա գարշըղը թէտ . թորոտան պիր շիլին տալի թազմինաթ ալամաեաճաղըզ :

« Կէլէլիմ թէլէֆ իտէճէկիմիզ առա . քիլին մըզտարընա , պու պապտէ պէօ .

յիւք պիր թէլէֆիեաթըմըզ օլմաեաճագ տըր . լաքին պինտէ եիւզ քիշիտէն աշա . դատա թախմին օլունամագ : Տիկէր թա . լաֆտան Հապէշիսթանա նէ գատար զի . եան վէրմիշ օլապ տալի , թէոթորոսուն էմիլիէթ վէ իսթիւրահաթընա հիշ պիր խալէլ վէրէմէյէճէք տիր : Մէտէնիեթ թայրէսինտէ պուլունան միլէթլէր տուլ . կուլու տուլար , լաքին եարը պուլուզ պարպար օլան միլէթ ըուէսասը , քէն . տիրլէրէ թօգանմաեան եարա իշին առալ վազիթէ իթմէգլէր , հէր նէ հալ իսէ ար . զու իտէրիզ քի պիգիմ օրտունուն Հա . պէշիսթան օրթասընտան եիւրիւլիւպ բայթալթըլ զապթ իտէճէք օլուլար ի . սէ , էրէսի պիր թէէսի բէյտա իտէճէք տիր , ( բէք աճէլէ իթմէսէլէր իսի օլուր զանն իտէրիզ ) էլէրշի թէոթորոս պիգիմ սասքիրին էլինէ տիւշմէք իսթէմէզ իսէ , անըն եօլու իւզէրինտէն գաշմալը տըր : Պու վուզուլթ , մահպուլարըն ըուր . թարըմաթը խուսուսու իլէ պիլլէշիկի թազտիրտէ , Շարդտա էֆքեարըլ աճմէ իւզէրինտէ իսի վէ միւտալիմ պիր թէ . էսիր բէյտա իտէպիր :

— Բօմաթան հոկտեմբեր 11 թարիլլէ Էն . տէքանտան Պէլթ դազէթասընա շու վէճի իւզրէ եազըլմըլ տըր :

« Գարընըզըզ կիւնպէ կիւն արթմագտա վէ վուզուլթլար բէյ տէր բէյ գուհուրա կէլ . մէքտէ տիր : Բօմալըլար քէնտի վազիֆէսիզ վէ պիր թարաֆ հալլէրինի թէպտիլ իտէճէք . լէր տիր տէյի դանն իթմէսէ պաշլաեօրում . պուլար , սօնրատան եէնիտէն թէշքիլ օլու . նան միլլէթ գօմիթէսի թարաֆընտան դա . եէթլէ թահիթ վէ թէշլիզ օլունամագտա տըրլար : Մէզքիւր գօմիթէ Բօմալըլարա խիթապէն գաեթլէ շէտիտ սուրէթտէ պիր պէյաննամէ նէշր ու իլան իլլէմիշ տիր քի տէրհալ նէշր իտէպիլմէնիզ իլլին , պիր գօր . եասընը թարաֆընըզ կէօնտէրիւրիմ :

« Պուրատա էֆքեարըլ աճմէ էօյլէ զանն իտէր քի , իլթալեա օրտունու եազըն վա . գըթտա Բօմա մէմալքիլէ կիրէճէք տիր , չիւնքի էօթէ պէրի տաղընըզ եալընըզ վէ տիւհսըզ քիմէսնէլէրին կարիպալտի կէօ . նիւլիլէրի պէօլիկլէրինի չօղաթմագ իլլին , սիսօրու կէլմէլէրինի մէն իթմէք մատտի սու . լէթտէ միւլքիւնսիւզ օլունուղունտան , սէօյ . լէնտիկիլէ կէօրէ , պիւթիւն էեալաթա սի . լաթ իթմէք թէհիթէսի պուլունան մէզ . քիւր գարընըզլարըն էօնիւնիւ ալմագ իլլին եալընըզ իթալեա օրտունունուն իլէրի կիր . մէօի թէտպիրինտէն պաշգա պիր չարէ պու . լունամամըլ տըր : Լաքին պու ճիւմլէ իլէ իթալեա օրտունու Բօմա շէհրինին գարու . սունտա տուրուպ , Բօմալըլարը քէնտի հիւ . քիւլմէթլէրի իլէ օլան հիսապարընը կէօր . մէք իլլին եալընըզ պըրադաճագմըլ :

« Պու թէվաթուլարը տէյերինէ կէօրէ գապուլ իտուպ , վէ նասըլ քի չօգ տէֆա Բօմատա պիր իլթիլալ գուհուր իթմէսի իհ . թիմալիսի թէքէրիւր իթմիւիմ տիր , շու . նու տալի իլլալէ իտէրիմ քի , չանէտ Բօ .

մա շէհրինտէ էօյլէ պիր իլթիլալ վուզու . պուլուր իսէ , վաթիկան սէրանընտա պու . լունան միւհիթէրէմ իլթիեարա ըիսեթլէն , Սէնթ-Սիմ քէօրիւսիւնտէն էօթէլէ կէլ . մէմէլէրի գօրպալարա էմր օլունամագ տըր :

« Բարա հիւքիւմէթի սէրանընտա գար . դաշալըզ էօթէ ուճտա տըր : Բարա հազըլթ . լէրի թարաֆընտան իմբէրաթօրա պիր նա . մէ կէօթիւրմէք իւզրէ Մօնսինեօր Ֆրանքի ֆարիսէ եօլճու օլմուշ տուր : Մէզքիւր նամէ իլէ Բարա հազըլթլէրի իմբէրաթօր Նարօլէ . օնտան սէրիան իմտատ իսթէմիշ տիր : Պու . լաթա հիշ պիր քիմսէ մէմուլ իթմէզ քի . Ֆրանսըզ տէվլէթի քէնտի մէպտէլէրինէ մու . զալի վէ տալիմա քէնտինէ մազարթաթան պաշգա պիր մէնֆաթըլ օլմուշ օլմաեան միւտալալէլի թէքարէն տէր իւհտէ իլլէ . սին : Լաքին մէմուլին դայրի օլարագ , է . կէր պու տէֆա տալի միւտալալէլէ իտէր ի . սէ , Օրինիսնէ նամ դազէթանըն թէշիթիտի օլ . վազըլթ պիր սահիլիք օլապիրի : Ֆրանսըզ տօնանմաթը Ձիվիթա-վէքքիաեա եանալըպ առաքիր պօշալթմագտա իքէն , Բօմա շէհ . ըրի վէ Բարա էեալթլէրի իլթալեա սասքի . ըրի մարիֆէթի իլէ գապթ օլունուլ պուլա . ճագ տըր : վէ պու թէհիթէլի վազըլթա , Ֆրանսըզ տէվլէթիլին պիր միւթթէֆիզի էք . սիլիպ վէ պիր տիւշմանըլ արթաճագ տըր :

« Բարա հազըլթլէրի կէլէն բազար իր . թէսի կիւնիւ Գօրդօ տէրունինտէ եաեա օ . լարագ կէլինմէյէ չըգմըլ տըր : Էլէրշի պու . կէլինմէսի էհալի թարաֆընտան հիւսնիւ թէ . վէճիւհ ալեամէթլէրի կէօթլէրմէքլիսէ սէ . պէպիսէթ վէրմէք իլլին իտի իսէ , քեալիլէն պօշա չիգտը , Բարա եազլաշտըզճա էհալի . տէն բէք չօղու գաշմագտա իտիլէր , վէ է . կէրլի կէօրէյիմ տէյու մէրագ իտէրէք տու . լան օլտու իսէ , պուլար տալի հիշ պիր մէք . չրգարմանըպ սիւքիւթ իւզրէ տուրմուշլար տըր : Լաքին պու ճիւմլէ իլէ տօգուղունճու Պիսուն Բօմա շէհրինտէ հիշ պիր տիւշմէնի . եօգ տուր , ֆադաթ նէ չարէ քի Բօմալըլա . ըրն մէքրուհու օլան պիր հիւքիւմէթին պա . շընտա պուլունուլ տուր :

( Մէզքիւր դազէթա պուրաճըգտա Բօմա . լըլարա խիթապէն նէշր օլունան պէեանա . մէնին սուրէթիլին նէշր իտիպ , մուլապիրինին մէքթուպինէ շու վէճի իւզրէ տէվալիտէր ) :

« Բարա հիւքիւմէթի քէնտի օրտունու . նուն սատագաթը իւզէրինէ հայրան օլմագ . տա տըր : Լաքին պուլուն սատագաթը նէ . վազըլթ թէճրիւպէ օլունուլ , քէնտիլէրին . տէն իճթինապ իտէն առմէլէրի գօլալաեըպ վէ անլէր իլէ հիշ պիր միւտալալէլէ իթ . միշ օլմաթըլարը իլէ սատագաթը իսպաթ օլմուշ օլմագ :

վազաա , կէլէնլէրտէ Բօմանըն աալըզա . տէ ֆամիլեալարընտան պաղը կէնճ տէլի . գանլըլար , պօշ կէլմէքտէ օլունուլարը ի . չին քէնտի պապա վէ անալէրինին միւսա . առէսի իլէ , կէլիպ սասքիր եազըլմըլար վէ պու սուրէթլէ Բարա օրտունունուն սալըսըլ արթմըլ իսէտէ , տիւնեթի հիւքիւմէթին մէրգուման սաղալըզ մուհաֆըլարը , — քի . պիր գօնագ կիթտիքլէրինտէ պիր եանա . եղըլըպ գալաճագլար վէ պարուլթ գօգու .



տունու ալտարը լայնատա իսէ պանթաճագ-  
լար տըր — թորճու եախօտ «տրախօն»  
թապիր օլունան ասաքիր էլպիսէսին կիրպ  
վէ պու գընաֆէթլէ գահվէլէրտէ, սէյր եէր-  
լէրինտէ վէ նիհանէթ գըլլատան պաշգա  
հէր պիր մահէլտէ կէզինմէքլիքտէն բէք  
խօշլանմագտա տըրլար, վէ Բօմա էհալիսի  
պուլարա «սէլմէ սիկարա» մահէզինի վէր-  
միշլէր տիր:

«Բօմա զապթիեէսի հալեա քէնտի քէյ-  
ֆինէ կէօրէ իսթէտիկի ատէմի ախգ ու կի-  
րիֆթ իլլէմէքտէ վէ սէյլէնտիկինէ կէօրէ  
շիմօրիեէ գատար հապս օլունանլարըն սաեը-  
սը 1200 է պալիդ օլմուշ տուր: Պու շէտիտ  
թէտպիրլէրտէն շու նէթիեէ հասըլ օլունեօր  
քի, պիր թագըմ կէնճ տիլիգանլար, թաղ-  
եհգաթտան արի օլմագ իշին կիզլի կիզլի  
գաշպ կէօնիլլիլ գօրպա պէօլիլքէրի իլէ  
պիրլէլմէքտէ տիրլէր: Պիրիսինի մահպէսէ  
կէօնտէրմէք իսթէր իսէն, եէթիշէր քի օլ  
ատէմին սէրպէսթ էֆքեարտա պուլունտու-  
ղուն խապէր վէրէսին, լաքին ծնուն սէօգ ի-  
լէ եախօտ ամէլ իլէ սէրպէսթ էֆքեար պէ-  
նան իթտիկի եօգ իմիշ, զարարը եօգ, պու-  
րալարընա չօգլուդ պազան եօգ տուր, շու-  
նու տախի տիդգաթ օլունմալը տըր քի,  
պուրատա հիւքմ իտէ կէլէն ուսուլ ու դա-  
շիտէ մուճիպինճէ ալէյիտէն շիքեայէթ օլու-  
նարագ մահպուս օլունանլարըն նէ վագըթ  
չըգաճագլարը մալիմ տէյիլ տիր:

«Գօլէրա իւզէրինէ սիզլէրէ պիր շէյ  
եագմամ, շիւնքի տէֆ օլմուշ տուր, զանն  
իտէրսին քի Բօմա շէհրի քէնտի խէլաս ի-  
տիճիլէրինի գապուլ իթմէք իշին թէմիզլէն-  
միշ տիր»:

— Հէր սէնէ պու վագըթլարտա ատէթտէն  
օլտուղուն կիրպի պու սէնէ տախի Բարա հաղ-  
քէթլէրի Գասթէլ-Գօնտօֆօեա կիթմէտիք-  
տէն պաշգա, հաթթա Գիրինէլէ տախի կիթ-  
մէեէնէք տիր: Միւշարիլէյն հազրէթլէրի  
ալտախան սէրպընտան պաշգա պիր եէրտէ  
օաքին օլմանագագ տըր, շիւնքի պիր թէհ-  
լիքէ գուհուրինտէ, մէքքիւր սէրպտան պի-  
լա թէհլիքէ Սէնթ-Սէնթ գուլէսինէ գատար  
կիթմէք իշին իւսթիլ էօրթիլլի կիզլի եօլ  
պուլունուպ, քէնտի Գարտինալարը իլէ պէ-  
րապէր օրանա չէքիլէպիլիլ վէ տիշարտան  
քէնտիեի գուրթարմագ իշին եարտըմ կէ-  
լինճէեէ գատար օրատա մուհասէրէեէ գար-  
շը գօնապիլիլ իմիշ: Քէզալիք սէյլէնտի-  
կինէ կէօրէ, պիր գաշ կիւնտէն պէրու Բա-  
բա հիւքիւմէթի իլէ իսքանեա տէվլէթի  
պէնինտէ կիզլի րագամլարտան իպարէթ  
հարֆլար իլէ զանէթ սըգ մուխապէրաթ օ-  
լունմագտա տըր, թախմին օլունտուղունա  
կէօրէ, Բարա հազրէթլէրի իշին հինի իգթի-  
գատէ վէ Բարանըն տիւնեէվի հիւքիւմէթի  
պիրտէն պիրէ տիւշէրսէ իսքանեա մէմալի-  
քի ճէզիլէլէրինտէն պիրիսինտէ իսքան ի-  
տէճէք պիր եէր հազըրլանմագտան իպարէթ  
իմիշ, լաքին պու պիր թախմին օլունա, ա-  
սըլ մուխապէրաթըն էօսսը նէ իտուկի ան-  
լաշլարմամը տըր:

— Մօրնինկ բօսթ զազէթասընըն հոկ-  
18 թարիլի նիւսիսինտէ շու վէճհ  
իւզրէ եազըլմը տըր:

«Ֆրանսըզ վէ իթալեա տէվլէթլէրի  
օրտուսուլունան մուխթէլիթ օլարագ պիր  
օրտուսուլուն եագընտա Բարա մէմալիքինէ  
կիրպի եէրլէլմէսի վուգու պուլմասը մէ-  
մուլտէն տիր: Ֆրանսըզ օրտուսուլուն  
րէսմէն օրատա հազըր օլմասըն կէօս,  
թէրմէք իշին, Ֆրանսըզ պանտէրասը իլէ  
պիր թապուլ Ֆրանսըզ ասաքիրի քիֆա-  
յէթ իթտիկի հալտէ, էօթէտէ Բրէնս  
Հիւմպէրտ գօմանտասընտա օլարագ ի-  
թալեան ասաքիրի պիր կիւն զարֆընտա  
Բարա թօրթաղընտա ասալիշ հալին ի-  
եատէ օլունմասընա մուվաֆֆագ օլապի-  
լէճէկինտէ շիւրհէ եօգ տուր: Էկէրլի  
ալտըղըմը մալիմաթ սահիհ իսէ, սեպ-  
տեմբեր ահտնամէսինի իմպալեան իքի  
տէվլէթլէր, իթալեանըն իպիկի իշին պիլ-  
իթթիֆագ հարաքէթ իտէպիլէճէքլէր օ-  
լունա, վէ պատէհու պիրլիքտէ Բօմա մէ-  
մալիքինտէ պուլունմուշ օլմալարը ահ-  
վալընա, իթալեանըն, սուլհուն վէ Բա-  
բալըղըն մէնֆաթթարընա մուվաֆթը  
սուլէթտէ նազար իտէճէքլէր իմիշ:

— Ավսթրիա տէվլէթի րէյիսի վիւքէ-  
լասը Մ. աը Պայսթըն, Շարգ մէսէլէսի-  
նէ տայիր մէշվէլէթ իթմէք իւզրէ Լօնտ-  
րաեա կիտէճէկի թէվաթուրու սահիհ  
չըգմամը տըր, միւմալիլէյն գաթ շիմ-  
տիլիք Ավսթրիա իմքէրաթօրու իլէ ֆա-  
րիստէ պուլունուպ, էկէրլի իմքէրաթօ-  
րու միւշարիլէյն պու միւնասէպէթլէ  
Լօնտրաեա տախի պիր վիզիթա վիւմէքլի-  
եէ գարար վէրիլ իսէ, միւմալիլէյն Մ.  
տը Պայսթ տախի պէրապէրինտէ պուլու-  
նաճագ տըր, Ֆագաթ օլմալարը թաղ-  
աիրտէ, եալընըճա Լօնտրաեա եօլճու-  
լուգ իթմէյնէլի անլաշլարը տըր:

Տիւնքի նիւսիսինտէ Էնտէրան-  
տան Պէլթտէն ալարագ, թըրհալատան  
Տէր-սէտտէթէ վէքիլէր կէլիշ օլուն-  
ղունու պիլտիրտիկիմիզ օըրատա, հիւ-  
քիւմէթի սէնիեէ թարաֆընտան պիր  
«մահէլէ կէօնտէրիմիշ» տէնիլիշ իտի  
իսէտէ եանըլ օլունա պիր մահալ կէօս-  
թէրիլիշ օգուհմալը տըր:

**Ի Լ Ա Ն Ա Թ**  
ԱՍՐԸՄԸՁԸՆ ՄԱՍԲԵԼԻ ԱՁԻՁԼԵՐԻ  
Վ Է  
ՏԻՎԱՆԵԼԵՐ ԻԼԷ ՏԻՆՍԻՁԼԵՐԻ  
Ե Ա Խ Օ Տ  
ՍՕՖՈՒԼՈՒՂՈՒՆ ԳՈՒՐՊԱՆԱՐԸ  
Պէյ-օլունտա թէքքէնին գարշընըն-  
տա քիթապճը Մ. վիքին 478 նումէրօ-  
լու մաղագասընտա, վէ իսթանպուլտա  
Մահմուտ բաշատա Գիւրքիւ խանըն  
գարշընտա, քիթապճը Գաֆաֆեանըն  
տիւքքեանընտա, Տիվան եօլու Օգճու-  
լար պաշընտաքի քէպապճը տիւքքեանըն  
գարշընտա, թիւթիւնճիւ հաճիվար-  
դերէս աղա Տէմիրգարուլուեանըն նիւ-

մէրօ 22 տիւքքեանընտա 10 ար շուրուշա  
սաթըլմագտա տըր:

**ՎԻԵՆԱ ՎԷ ԲՈՒՄԵԱ ԲԻԱՆԳՈԼԱՐԸ**  
Ավսթրիա տէվլէթի թարաֆընտան թէէ-  
մին օլունմուշ օլտուղուն հալտէ, Վիենանըն  
հէր նէվի բիանգօ ագսիօնլարը վէ բրօմէսլէ-  
ոի Գալաթտա Գօմիսիօն խանը գարուսու  
եանընտա Նօ. 16 սարաֆ ճանէթօ տիւք-  
քեանընտա ֆիւրուլթ օլունմագտա տըր:  
Մէրգու Մ. ճանէթի հիշ պիր քիմէս իլէ  
շէրիքիլի օլմաեղպ, վէ սաթտըղ պիլէթլէր  
իւզէրինտէ (օթանթիսիթէ կարանթի բառ կ.  
Տ. ճանէթօ խան միւնիսիբալ Նօ. 16 Գօնս-  
թանթինօրը) եանի գալպ օլմանագագը կ.  
Տ. ճանէթօ թարաֆընտան թէէմին գըլըն-  
մըլ մանասընտա պիր եէշիլ պէյդա մէօհիւր  
պասըլմը տըր, վէ հէր պիլէթ նիւմէրօ իլէ  
գայտ օլունմուշ օլտուղունտան, մէօհիւրիւզ  
վէ գայտ օլունմալը պիլէթլէրի քէնտի մա-  
ղաղասընտան չըգմը կիրպի թանմանագա-  
ղըն խասսէթէն իլան իտէր:

Բրօմէսլէր 22/1 զուրուշ տուր:  
Պու մահալտէ Բուսիանըն պիրինճի վէ ի-  
քինճի իսթիգրաղարը փիանգօսուլուն պի-  
լէթլէրի տախի ֆիւրուլթ օլունուր, պուն-  
լարըն սէնէվի 0/0 տէ 3 ֆայիգի օլունա, վէ ի-  
քի տէֆա շէքիլի:  
Պիրինճի Նօ. գաղանաճագ 200 պէն. ի-  
քինճի 75 պին. սայրիլէրի հաքէգա 40 պին.  
25 պին. 10 պին. 8 պին. 3 պին վէ 500  
գարպօն գաղանաճագար տըր:

Եւրոպա կրթեալ ազգային երիտա-  
սարգ մը, մանաւորապէս Հայերեէնի եւ  
ուզղին նա եւ Գաղղիերէնի, Պատմու-  
թեանց, Աշխարհագրութեան եւ Թուա-  
բանութեան դասաւորութիւն ընելու  
պատրաստըլալը կիմաղնէ, ազգային վար-  
ժարանաց մէջ եղերէ, կամ թէ առանձ-  
նաւորաց տուն:

Փափաքողք՝ կրնան Բերա Լէվանթ Հե-  
րալտի տպարանին դէմ Ալտուլասեան-  
նիլէն տեղեկութիւն առնուլ:

**Օ Ր Ա Յ Ո Յ Ց**  
1868 ՏԱՐԻՈՅՆ  
ՏՊԱԳՐԵԱԼ ՅԵՐՈՍԱՂԵՍ  
Ի ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՑ ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ  
Այս օրացոյցին վերջին ծայրը նաեւ նը-  
շանակուած են միաբան վարդապետաց,  
սարկաւագաց, դպրաց, գրճազգեաց միա-  
բանից եւ տպարանի գործակալաց բովանդակ  
անուները հանդերձ իրենց պաշտօններովն ու  
տեղերովը, որք հարկաւ հետաքրքրութեան  
արժանի են եւ շատերը պիտի փութան մէյ-  
մէկ հատ առնել:  
Ամէն գրածախներու խանութ կը ծախուի:

**ՍԱԼԻԳ ՂԱԶԷԹԱ**  
ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆԷ  
ԼԷՎԱՆԹ ՀԵՐԱԼՏԵՆ ԹԱՊԱՆԵՍԻՆԵՅ  
ԳԵՏ-ՇԱԼՈՒՅԱ ՇԱՐԴԻ ԵՆԵԱ, ՇՈՒՌԱՅԱ ԱՐՏՈՒԼԷ  
ՇՐԱՅԻԼԵՐ ԳԱՐԵՐՈՅԱ ՆԻՄԵՐՈ 167: